

Posudek oponenta na bakalářskou práci Markéty Skočovské Analýza současných romských hudebních textů

PhDr. Jan Červenka, Ph.D. 30.8.2007

Markéta Skočovská se zabývala romskými hudebními texty, ovšem s následujícím omezením: zaměřila se na umělé, tedy nefolklorní texty autorů ve věku 20-45 let vytvořené po roce 2000.

Sympatické je už samo vymezení tématu a snaha dobrat se funkce textu v písni současné i analyzovat texty jak z hlediska různosti poetik, tak z hlediska společných rysů. V nejrozsáhlejší části provádí Skočovská kategorizace tematickou i poetickou. Nesleduje jen soubory textů z bookletu CD nebo z vlastního přepisu, zná i zázemí jednotlivých textařů, jejich vlastní názory, místo textů v tvorbě jednotlivých hudebních těles atd.

Autorka má o své práci jasné představy, ty však dle mého názoru odpovídají tomu, jaké uchopení by materiál skutečně vyžadoval.

Problém je už v českých verzích textů. Autorka místo co by využila variability překladů od samotných textařů do češtiny k nejrůznějším jazykovým i literárně – hudebním analýzám, kategoricky píše:

Doslovný překlad jsem v těchto případech nepřipojovala, neboť se domnívám, že sám autor nejlépe cítí, jak je třeba do češtiny text přeložit tak, aby neztratil svůj význam. Myslím si, že autorova interpretace je ta jediná správná, a proto ji respektuji. (s.6)

Na stejné straně ovšem navíc protikladně dodává:

Stejnou metodu používal i Dušan Holý a Ctibor Nečas v knize Žalující píseň, kdy nechávali texty romských písní překládat do češtiny pokud možno jejich autorem. Jedna z autorek a překladatelek, paní Růžena Danielová k takovému postupu poznamenává:

„Nechť každý ví, že žádné dílo básnickým slohem skládané nemůže ze svého jazyka do cizího převedeno býti, aniž pozbude veškeré své lahodnosti a harmonie.“¹

Tento názor mě jen podpořil v názoru, že nejlepší variantou budou mé, spíše doslovné překlady nebo autorovy parafráze originálů. (s.6)

Některé kapitoly jsou velmi zvláštní: například „Vývojové souvislosti“, motivovaná tím, co autory v mládí ovlivňovalo z vnějšího světa. V ní je krátce charakterizována porevoluční politika (příčemž se nebere v úvahu, že někteří autoři – Dezider Dužda, Gulo čar - zažili mládí spíše před revolucí) najednou je zmínka, že ve světě stoupl zájem o romskou hudbu a je konec kapitoly.

Dalším příkladem je předzávěrečná kapitola „Analýza tvorby“. Jde o jakési biograficko – poetologickými portréty, ve kterých se příliš prolíná fyzický osud s pokusem o podchycení poetiky, nejvýraznější je to u Duždovýchj, které autorka zná osobně nejlépe.

Nedotažená je i analýza jednotlivých textů Otázkou třeba zůstává, proč se drží jen dělení Davidové a Žižky, o nichž sama naznačuje, že používají pro svou charakteristiku nestarších písní hrubší kategorizaci i než ona? Škoda, že sama při své znalosti třeba nepřihádí k novým textům paralely ze starší vrstvy folkloru. Vedle nových témat, která oproti starší folklorní vrstvě přibyla, totiž pak autorce mylně vycházejí jako nová i temata, která jen u Davidové a Žižky neměla zvláštní kategorii.

¹ Holý, D., Nečas, C.: Žalující píseň: O osudu Romů v nacistických koncentračních táborech. Ústav lidové kultury. Strážnice, 1999, s. 86

Vztah starých a nových písní, navazování na tradiční textová témata a schémata, který se při pohledu na korpus Skočovské přímo nabízí, tu není vůbec řešen. A je až nepochopitelné, že autorka jako by navzdory „modernímu“ vymezení práce ani necítila protiklad tradice a inovace. Takže často jednotlivé téma uvádí minipředmluva například o úloze otce a matky apod., ovšem v tradiční romské komunitě, a dokládána často citáty z Moudrých slov starých Romů(!) Někdy jako by autorka úplně zapomněla na to, že analyzuje texty relativně moderních mladých Romů: *Co se týče nějakých cyklických událostí v životě lidí, nevěnují Romové ve své tvorbě prostor cyklu zemědělského roku jako je tomu například v českém folklóru. Souvisí to s tím, že romská společnost byla v historii spíše řemeslného, než zemědělského charakteru.* (s.27)
Jediná pasáž, kde se uvedeného tématu dotýká, je snad: *Analyzované texty jsou aktuální ve smyslu své nadčasovosti, hovoří o jevech, které se lidem dějí od nepaměti a dít budou. Vždy tu byla a bude láska a problémy s ní spojené, stejně tak smrt a vztahy mezi rodiči a dětmi.*

Jinak se domnívám, že při reflexi metody zkoumání funkce textu bylo lze použít i jiný materiál, než sběratele slovenského folkloru Dema, o němž také autorka snadno zjistí, že jím použitou metodu nelze pro její materiál vůbec použít.

Na závěr některé drobnosti:

Sprika (s. 38), dle autorky neidentifikovatelné slovo, by podle mého mohl být „vzdor „šprajc“
Citát Dorůžky má být „Dorůžka in Jurková“ a ne „Jurková“ (s.7)

Lubaris rozhodně není neologismus (s.34)

Bihári romsky aktivně téměř neumí, což je rozhodně zajímavý fenomén. Autorka však místo toho píše „studoval nejen hudbu, ale po jistý čas i romistiku na Univerzitě Karlově. Zde měl možnost svou romštinu obohatit o další výrazy, což mohl v tvorbě uplatnit“. (s.42)

Otázkou rovněž je, dle čeho posuzovala zvukomalebnot slova *džal, avel, khelel* a z čeho vysuzuje, že „není divu, že jsou v textech hojně využívány“ (rozuměj z důvodu zvukomalebnoti) (s.34)

Přes úsilí, které si Skočovská přípravě bakalářské práce věnovala, musím navrhnout známku velmi dobrou nebo dobrou – záviset bude na kvalitě obhajoby.

